

евклідовий час, які через систему освіти і виховання із часів Галілея і Ньютона перетворились у світоглядний постулат повсякденної свідомості.

Так виглядає справа із багатьма відкриттями науки, які включаються у наукову КС і через неї потім впливають на світоглядні орієнтири людської життєдіяльності. Вони стають особливими, автономними формами знання, що організують у відповідну систему спостереження факти й теорії кожної наукової дисципліни. Виникають проблеми побудови загальнонаукової КС, яка б синтезувала досягнення окремих наук.

Таким чином, якість підготовки фахівців визначається завданнями, змістом і технологією навчального процесу ВНЗ. Одним із важливих свідчень сучасної освіти є єдність методологічних і спеціальних знань як засіб формування ціннісної картини світу у майбутніх фахівців. Цілісність сприйняття студентами навколишнього світу стимулює впровадження в навчальний процес нових технологій, структуризація навчальної діяльності на основі системно-структурного і особистісно-діяльнісного підходів.

Список використаних джерел

1. Бердяев Н.А. Самопознание / Николай Александрович Бердяев. – М., 1991.
2. Зинченко А.П. Искусственно-техническая картина мира / А.П.Зинченко. // В сб.: Проблемы организации и развития инженерной деятельности. Выпуск 1. – Обнинск, 1990.
3. Ильин И.А. Религиозная философия. / И.А.Ильин. – М., 1994.
4. Рац М.В. Размышления об инновациях. / М.В.Рац, М.Т.Ойзерман // Вопросы методологии. – 1991. – №1.

*О.В.Гладка,
пошукувач,
Криворізький ДПУ*

ШЛЯХИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНІСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ДО ОСОБИСТІСНО ОРІЄНТОВАНОГО НАВЧАННЯ СТАРШОКЛАСНИКІВ

У статті розкрито сутність та зміст поняття "готовність майбутніх учителів іноземної мови до особистісно орієнтованого навчання старшокласників". На основі аналізу літературних джерел дано визначення вищезгаданого феномену та накреслено шляхи формування цього складного особистісного утворення у студентів факультету іноземних мов.

В статтє раскрыта сущность и содержание понятия

"готовність майбутніх учителів іноземного мови до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників". На основі аналізу літературних джерел дано визначення вищезгаданого феномена і наведені шляхи формування цього складного особистісного утворення у студентів факультета іноземних мов.

In the article the essence and contents of the notion "readiness of future teachers of foreign languages for personality-oriented teaching high-school pupils" is revealed. On the basis of analysis of the literary sources the above-mentioned phenomenon is defined and the ways of forming this complex unity of personality in students of the department of foreign languages are noted.

Складні завдання, що стоять перед школою, значно активізують творчу діяльність педагога, необхідність зміни його позиції в педагогічному процесі, перенесення акцентів з педагогічного впливу на педагогічну взаємодію і співпрацю вчителя й учнів в процесі навчання, урахування особистісних інтересів тих, хто навчається, і в результаті, розвиток природних задатків, здібностей і талантів школярів. Такою важливою характеристикою шкільного процесу навчання є його особистісно-орієнтована спрямованість.

Особистісно-орієнтоване навчання висуває особливі вимоги як до особистості вчителя, так і до набору його умінь і навичок, що визначають результативність учительської праці. Без певного рівня розвитку готовності до особистісного навчання не можна досягти якісної зміни в професійній готовності майбутнього учителя іноземної мови, забезпечити творче виконання ним своїх професійних функцій. Але робота з формування готовності майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників не буде успішною без чіткого уявлення викладачем сутності та змісту цього складного особистісного утворення.

Саме тому, метою публікації є розкриття сутності та змісту готовності майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників.

У нашому дослідженні за основу було взято визначення готовності В.О.Сластьоніна і Л.В.Кондрашової. Ми вважаємо, що заслуга вищезгаданих авторів полягає в тому, що вони розглядають готовність до учительської праці як комплексну характеристику особистості вчителя-професіонала.

Під час розробки поняття "готовність майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників" за основу було взято ідеї І.С.Якиманської про

першорозрядну важливість “зміни професійної свідомості вчителя, особливо предметника, більше зорієнтованого на якісний виклад предметного матеріалу (його поглиблення, розширення об’єму і т.п.), ніж на вивчення особистості учня як індивідуальності при засвоєнні ним програмного матеріалу” [2, с.12].

Формування готовності майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання не стихійний і не мимовільний процес, це систематична, цілеспрямована діяльність, успіх якої неможливий без виявлення “структурних ланок” особистості, що виступають показниками готовності студентів до особистісно-орієнтованого навчання учнів. Необхідно чітко визначити, які психічні процеси і риси особистості повинні стати предметом вивчення для того, щоб одержати дані про характер внутрішнього стану студентів, ступеня їх готовності до впровадження особистісно-орієнтованого навчання.

Процес особистісно-орієнтованого навчання старшокласників представляє собою особливу складність. Майбутній учитель має володіти не тільки педагогічними та методичними прийомами у даній сфері, а й мати чітке уявлення та всебічно використовувати власні знання про психологічні особливості старшокласника, враховувати інтереси та специфічні риси кожної підростаючої особистості.

Успішність роботи з формування готовності майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників передбачає конкретизацію сутності змісту структури цього складного особистісного утворення, виявлення механізму його функціонування, конкретизації основних критеріїв та показників, за ступенем виразності яких можна судити про рівні сформованості готовності майбутніх педагогів до реалізації особистісно-орієнтованого навчання старшокласників іноземній мові у шкільній практиці.

Сутність готовності майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників не може бути зведена до одиничних проявів, окремих рис чи якостей особистості майбутніх фахівців. Готовність – це таке особистісне утворення, що фіксує співвіднесеність свідомості й поведінки, суб’єктивність та об’єктивність поглядів та дій, що проявляються в професійній діяльності, спілкуванні, закріплене в рисах характеру особистості.

Це означає, що сутність та зміст готовності до особистісно-орієнтованого навчання визначається такими характеристиками, що

поєднують у собі інтелектуальні, емоційні, вольові якості, професійно-моральні переконання, знання, уміння та навички, педагогічні й діалогічні здібності, тобто характеризують процес особистісно-орієнтованого навчання старшокласників та ті вимоги до особистості вчителя іноземної мови, яким він повинен відповідати, щоб одержати позитивний результат при використанні принципів особистісно-орієнтованого навчання у роботі із старшокласниками.

Конкретизація змісту і визначення структурних компонентів готовності до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників проводилося за допомогою комплексу методів: педагогічного спостереження, анкетування, опитування, рейтингу, бесіди, соціометрії. Спостереження використовувалося для збору первинної інформації, аналіз якої дозволив виявити структурні компоненти готовності студентів до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників. Спостереження й аналіз педагогічної діяльності, в тісному зв'язку з анкетуванням, дозволили визначити риси, які необхідні майбутньому вчителю іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників.

У визначенні змісту та структурних компонентів готовності майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників ми виходили із специфіки особистісно-орієнтованого навчання взагалі та психологічних особливостей розвитку старшокласників.

Готовність майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання – це складне особистісне утворення, що поєднує установку на використання особистісно-орієнтованої технології в навчальній роботі із старшокласниками, систему мотивів, комунікативність, педагогічні та діалогічні здібності, емпатію, організаторські та креативні здібності, здатність до самооцінки результатів своєї праці, що забезпечують результативність навчання старшокласників іноземної мови.

Вивчення і формування готовності до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників іноземній мові передбачає:

- утворення таких необхідних відносин, установок, рис і якостей особистості, що забезпечують можливість майбутньому вчителю іноземної мови свідомо і сумлінно, творчо виконувати свої професійно-педагогічні функції;
- розгляд його в динаміці. Тільки вивчаючи його на різних етапах навчання і виховання майбутній педагог зіставляючи дані,

отримані через певні проміжки часу, можна виявити шляхи розвитку цього особистісного утворення, визначити умови, що забезпечують формування в майбутніх вчителів іноземної мови готовності до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників;

- розвиток у майбутніх учителів іноземної мови потреби у професійному самовдосконаленні своєї особистості, тому що рівень підготовки й її реалізація залежить не стільки від того, які знання дав вищий навчальний заклад, скільки від того, як вони постійно удосконалюючись зуміють застосувати отримані знання й уміння на практиці, оптимально використати свої професійні здібності й індивідуально-комунікативні якості для вирішення педагогічних завдань.

У формуванні готовності велику роль відіграє ставлення суб'єкта до об'єкта дії. Складність формування готовності до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників, поетапність її формування, роблять необхідним використання диференційованого, індивідуального підходів до загальнопедагогічної підготовки майбутніх учителів.

Формування готовності майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників передбачає не просте залучення їх у педагогічну діяльність, а формування в них умінь і навичок, необхідних для особистісно-орієнтованого навчання старшокласників, бажання творчо трудитися в обраній професійній сфері.

Наше дослідження показало, що для виникнення стану готовності майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників необхідно:

- усвідомлення вимог суспільства, колективу, своїх потреб до нового виду навчання;
- усвідомлення мети, вирішення якої приведе до виконання поставленого завдання щодо більш повного засвоєння навчального матеріалу;
- осмислення й оцінка умов, в яких буде протікати особистісно-орієнтоване навчання старшокласників;
- актуалізація досвіду, пов'язаного в минулому з вирішенням навчальних завдань, через дискусію з учнями;
- визначення на основі досвіду й оцінки майбутніх умов впровадження особистісно-орієнтованого навчання у роботі із

- старшокласниками на заняттях з іноземної мови, найбільш вірогідних способів вирішення навчальних завдань;
- прогнозування своєї інтелектуальної й емоційної поведінки, оцінка співвідношення своїх можливостей для реалізації особистісно-орієнтованого навчання старшокласників;
- самонавіювання в досягненні поставленої мети.

“Для стійкої психологічної готовності потрібно, щоб людина вважала завдання особистісно значущим. Ставлення до справи в цьому випадку якісно інше порівняно з виконанням завдання що спонукає виявляти цікавість до нього, пізнавальну активність, виконувати з підйомом великий обсяг підготовчої роботи в значно коротший час. Саме завдання набуває у цьому випадку великої спонукальної сили, тому що воно відповідає потребам, запитам і установкам особистості” [1, с. 167]. Педагог настроюється на певну поведінку, на здійснення дій, необхідних для досягнення поставленої мети. Крім того, він створює умови, необхідні для досягнення результату, а також робить підготовчі вправи, поповнює відсутність інформації, подумки малює схему розгортання уроку. З початком практичних дій уважно стежить за змінами обстановки на уроці, оцінює адекватність своїх дій, модель яких він побудував заздалегідь, прагне не упустити оптимальних умов і засобів, що ведуть до результативності особистісно-орієнтованого навчання старшокласників іноземній мові, свідомо керує своїми емоціями.

За допомогою теоретичного аналізу наукової літератури щодо проблеми, яка нами досліджується, рейтингу, тривалого фіксованого спостереження за діяльністю студентів і вчителів-практиків та виходячи з багатоаспектного поля визначень змісту і особливостей готовності до педагогічної праці, ми вважаємо за доцільне розглядати готовність майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників як сукупність наступних компонентів:

- мотиваційного (установки, інтереси, прагнення та потреби займатися особистісно-орієнтованим навчанням старшокласників);
- когнітивного (знання теоретичних основ, закономірностей, принципів особистісно-орієнтованого навчання, засобів і способів рішення професійно-педагогічних проблем);
- операційного (уміння і навички, які необхідні вчителю іноземної мови для реалізації особистісно-орієнтованого навчання старшокласників);

- креативного (здатність вдосконалювати, модернізувати рекомендації, методики, досвід відповідно до виникаючих завдань, новизна й оригінальність рішень);
- оцінного (оцінка й самооцінка результатів педагогічної діяльності, потенційних можливостей, рефлексія пізнавальних дій і розумових процесів, успіхів і недоліків у саморозвитку, вміння контролю, керування індивідуальним розвитком підростаючої особистості).

Висновки. Таким чином, ми розглядаємо готовність майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання як складне особистісне утворення, основою якого є сукупність мотиваційного, когнітивного, операційного, креативного та оцінного компонентів. Успішність формування даного феномену визначається низкою умов, що активізували б участь студентів у процесі навчання, творчому вирішенні навчальних потреб, потребу працювати над собою, розкриття їх нахилів, здібностей, талантів. На наш погляд, процес навчання у ВНЗ не відповідає повною мірою вимогам до формування готовності майбутніх учителів іноземної мови до особистісно-орієнтованого навчання старшокласників й повинен перетерпіти деякі кардинальні зміни. Для цього необхідна цілеспрямована й систематична робота з формування вищезгаданого особистісного утворення й забезпечення педагогічних умов, що сприяють оптимальному вирішенню цієї практично значущої проблеми.

Список використаних джерел

1. Дьяченко М.И. Готовность к деятельности в напряженных ситуациях. Психологический аспект / М.И.Дьяченко, Л.И.Кандыбович, В.А.Пономаренко. – Минск: Университетское, 1985. – 206с.
2. Якиманская И.С. Построение личностно-ориентированной школы (Из опыта городской экспериментальной площадки) / Ин-т пед. инноваций РАО; Под науч. ред. И.С. Якиманской. – Москва: КСП, 2001. – 128с.